

NAAR HUIS MET EEN DARMSTOMA

INHOUD

01	Naar huis met een darmstoma	4
02	Het darmstelsel	4
03	Wat is een stoma?	5
04	Stomamateriaal	8
05	Verzorging van het stoma	9
06	Observaties	12
07	Voedingstips	16
08	Naar huis	16
09	Contact	17

01 NAAR HUIS MET EEN DARMSSTOMA

Beste ouders

Binnenkort mag je het ziekenhuis verlaten met je kind, dat sinds kort een darmstoma heeft. Je kreeg al heel wat informatie van ons. Misschien is het moeilijk om al die feiten en indrukken op korte termijn te verwerken.

Met deze brochure hopen we je een houvast te geven bij de verzorging van de darmstoma van je kind.

02 HET DARMSSTELSEL

De darm is een lang en gekronkeld kanaal in de buikholte.

Dunne darm

De dunne darm is het langste gedeelte. Hij is onderverdeeld in:

- ▲ Het duodenum of de twaalfvingerige darm
- ▲ Het jejunum of de nuchtere darm
- ▲ Het ileum of de kronkeldarm

De meeste voedingsbestanddelen die belangrijk zijn voor de groei worden in de dunne darm opgenomen.

Dikke darm

De overgang tussen de dunne darm en de dikke darm ligt in de rechteronderbuik. De dunne darm ligt centraal, de dikke darm ligt in de vorm van een vraagteken omheen de dunne darm. De dunne darm is weliswaar heel mobiel, terwijl de dikke darm meer gefixeerd ligt.

De dikke darm loopt als volgt:

- ▲ Eerst omhoog: colon ascendens of opstijgend deel van de dikke darm
- ▲ Dan horizontaal: colon transversum of dwarslopend deel
- ▲ Dan dalend: colon descendens
- ▲ Tenslotte gaat de dikke darm over in een S-vormig gedeelte (sigmoïd)

Endeldarm en anus

In de endeldarm (rectum) en anus worden de resten tijdelijk opgestapeld. Dat is dus het onderste en laatste deel van de darm. Dat deel wordt afgesloten door de anus.

03 WAT IS EEN SOMA?

Soma is een van oorsprong Grieks woord dat opening of mond betekent.

Bij een darmaandoening kan het gebeuren dat de stoelgang het lichaam niet kan verlaten via de normale weg. Om de afvalstoffen toch uit het lichaam te kunnen verwijderen, is een darmsoma nodig.

Plaatsing van een darmsoma

Plaatsbepaling

Het is belangrijk dat er voor de operatie voldoende aandacht gaat naar de plaatsbepaling van het soma. Bij een onjuiste plaatsing kan er lekkage zijn of kan het stomamateriaal loskomen.

Bij dringende operaties is plaatsbepaling onmogelijk. In alle andere gevallen gebeurt de plaatsbepaling op de poli door een ervaren verpleegkundige. Je kind zit neer en we kijken naar de plooien die daarbij ontstaan. De verpleegkundige zoekt een plaats ongeveer 3 cm van de navel. Ze duidt de plek aan met een stift en brengt dan een doorschijnende kleefpleister aan.

Plaatsing

Een darmsoma wordt tijdens een operatie geplaatst. De darm wordt op een specifieke plaats naar buiten gebracht, geopend en vastgehecht aan de huid. Het zieke deel van de darm dat stroomafwaarts van de opening ligt, wordt zo niet langer gebruikt.

De stoelgang komt via de opening naar buiten. Die opening noemen we een soma. Een colostoma of ileostoma is een kunstmatige verbinding tussen een darm (colon, ileum, ...) en het huidoppervlak van het lichaam.

Types

Naargelang de plaats waar het soma is aangebracht, gebruiken we een andere benaming.

Zo maken we een **onderscheid** tussen:

- ▲ Colostoma
- ▲ Ileostoma
- ▲ Muceuze fistel

Doorgaans krijgt een kind een **tijdelijk** darmstoma. Die kan aangelegd worden om het ziekteproces of de operatiewond te laten genezen door de stoelgang om te leiden. Door de passage van stoelgang te vermijden, vermindert het risico op infecties. Na een aantal weken wordt deze stoma weer weggenomen. Een blijvend stoma is zeldzaam, maar kan noodzakelijk zijn als de aandoening de normale darmfunctie belemmert.

Colostoma

Een colostoma is een opening in de buik waardoor een klein deeltje van de dikke darm (het colon) naar de oppervlakte van de huid gebracht wordt. Via die weg wordt de stoelgang afgescheiden. Een colostoma zit meestal links, in de colon descendens. Hoe dichterbij het rectum ligt, hoe vaster de stoelgang.

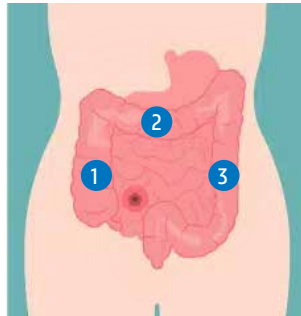
A. COLOSTOMA = stoma op de dikke darm

▶ LOCATIE:

- ▶ ① Colon ascendens (rechterzijde).
- ▶ ② Colon transversum (midden abdomen).
- ▶ ③ Colon descendens (linkerzijde).

▶ UITSCHEIDING:

- ▶ ① ②
- ▶ Vloeibaar tot half gebonden.
- ▶ Min of meer doorlopende uitscheiding.
- ▶ Bijtende enzymen voor de huid.
- ▶ ③
- ▶ Vloeibaar tot half gebonden.
- ▶ Later > gebonden.

Ileostoma

Een ileostoma is een opening in de buik waardoor een klein gedeelte van de dunne darm (het ileum) naar de oppervlakte van de huid gebracht wordt. Een ileostoma zit meestal rechts in de onderbuik of in de flank. De stoelgang in het ileum is meestal vloeibaar tot brijachtig en bevat veel water en zouten.

Muceuze fistel

Vaak wordt bij de darmoperatie voor de aanleg van een tijdelijk stoma ook een muceuze fistel of slijmfistel aangelegd. Bij de aanleg van een stoma wordt de darm onderbroken. De twee darmgedeelten worden aan de huid bevestigd. Uit het eerste deel komt de stoelgang. Dat is de stoma.

Uit het andere deel (stroomafwaarts) komt geen stoelgang, maar enkel slijm (mucus). Dat noemen we de muceuze fistel. Het darmslijmvlies produceert dit slijm, zelfs als de darm buiten werking is. Bij de herstellende ingreep later worden de darmuiteinden weer aan elkaar gezet.

Via de muceuze fistel worden het slijm en soms de stoelgangresten van voor de ingreep uit het lichaam verwijderd. De darm kan ook gespoeld worden langs de muceuze fistel of er kunnen opspuitfoto's gemaakt worden als de arts dit nodig vindt. Het is niet abnormaal dat ook langs de anus wat slijm naar buiten komt.

Uitzicht van een stoma

Een stoma ziet er rood doorbloed uit. Wat je ziet, is het darmslijmvlies. Dat is vergelijkbaar met de binnenkant van de wang. Het stoma zelf is gevoelloos, het aanraken doet dus geen pijn.

Bij het reinigen kan het darmslijmvlies soms een klein beetje bloeden. Daarom doen we dat extra voorzichtig.

04 STOMAMATERIAAL

Stomamateriaal bestaat steeds uit een kleefplaat voor op de huid en een opvangzakje.

Er bestaan twee systemen voor stomazorg (ongeacht het merk): eendelige en tweedelige systemen.

We kunnen op de afdeling gebruik maken van eendelige en tweedelige systemen, afhankelijk van wat werkt voor je kind.

Eendelige systemen

De huidbeschermende kleefplaat en het opvangzakje vormen één geheel. Bij de verzorging moet altijd het hele systeem verwijderd worden. Dat kan huidirritatie veroorzaken. Daarom verwijderen we de huidplaat voorzichtig.

Tweedelige systemen

Het tweedelig systeem bestaat uit een huidbeschermende kleefplaat die rond de stoma wordt aangebracht en een afzonderlijk opvangzakje dat erop gekleefd of geklikt wordt.

De stoma kan gereinigd worden zonder de beschermplaat te verwijderen. Die kan dan meerdere dagen blijven zitten, maximaal 3-4 dagen.

Beide systemen werken met een open zakje dat kan afgesloten worden met een afsluitsysteem. Dat heeft als voordeel dat het zakje een aantal keren kan geledigd worden.

Materiaal voor baby's: eendeling en tweedelig systeem Hollister – tweedelig systeem Coloplast

Materiaal voor kinderen: eendelig en tweedelig systeem Hollister – eendelig en tweedelig systeem Coloplast

05 VERZORGING VAN HET STOMA

Bij de verzorging van een stoma proberen we in de eerste plaats huidirritaties te voorkomen. Stoelgang is immers irriterend voor de huid. Huidirritaties kunnen pijnlijk zijn en bemoeilijken vaak het bevestigen van het stomamateriaal.

De verzorging van het stoma van je kind zal je aangeleerd worden door een verpleegkundige. Tijdens de opname word je betrokken bij de verzorging. Voor je kind ontslagen wordt, kan je de stomazorg alleen uitvoeren. Een ouder kind kan ook zelf leren om zijn of haar stoma te verzorgen.

Het is belangrijk om tijdens de opnameperiode na te gaan of je alle informatie hebt om het stoma zelf te verzorgen.

Tips

- ▲ Zorg ervoor dat alle materiaal binnen handbereik is vooraleer je aan de verzorging begint.
- ▲ Neem de tijd voor de verzorging van de stoma. De eerste keren dat je de verzorging zelfstandig doet, is het niet abnormaal dat dit veel tijd in beslag neemt.
- ▲ Zeker in het begin is het beter om de verzorging met twee te doen (als dat haalbaar is). Je helper kan een handje toesteken en het kind afleiden zodat de verzorging vlotter verloopt.
- ▲ Zorg ervoor dat je kind zich zo ontspannen mogelijk voelt tijdens de verzorging.
- ▲ Gebruik geen olie of badschuim als je kind in bad gaat. Die producten werken schimmelwerking in de hand en zorgen ervoor dat de huidplaat minder goed kleeft.
- ▲ Knip de huidplaat op maat voor je aan de stomazorg begint. Dat kan je doen met behulp van een stomakaartje. Zorg ervoor dat de opening ongeveer 1 à 2 mm groter is dan het stoma om kwetsuren te voorkomen. Maar maak de opening ook niet groter: stoelgang kan dan onder de plaat kruipen en de huid irriteren. De plaat komt dan ook sneller los.

- ▲ Gebruik een kromme schaar als je de stomaplaat op maat knipt, dan is de rand mooi glad.
- ▲ Je leegt het stomazakje best als het voor een derde vol is en niet voller. Daardoor verkleint de kans dat het opvangsysteem loskomt.
- ▲ Vervang een huidplaat onmiddellijk als je een lekkage opmerkt. Zo voorkom je huidirritatie.
- ▲ Vervang de plaat zodra er jeuk, roodheid of een branderig gevoel optreedt.

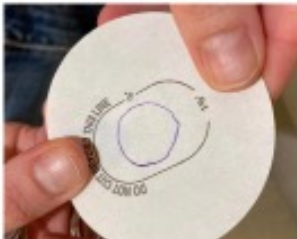
Benodigdheden

- ▲ Stomazakje en plaat (opvangsysteem)
- ▲ (Krom)schaartje
- ▲ Papieren zakdoekjes of toiletpapier
- ▲ Washandje en handdoek
- ▲ Lauw water (kraantjeswater, geen regenwater)
- ▲ Neutrale, niet-geparfumeerde zeep
- ▲ Opvangmateriaal (bv. plastic zakje, vuilnisemmer) voor het verwijderde materiaal

---

Verzorging van het stoma

1. Knip de opening in de huidplaat op maat.

2. Als de plaat wat te groot is, kan je ze ook aan de randen op maat knippen. De meeste platen hebben stippellijnen die de grens aangeven waar je buiten moet blijven. Knip max. 2 mm groter dan de diameter.
3. Installeer je kind op de verzorgingstafel.
4. Verwarm de op maat geknipte nieuwe plaat tussen je handen en leg ze onder de rug van je kind baby zodat ze warm blijven. Een warme plaat hecht zich beter aan de huid.

5. Verwijder het vuile opvangsysteem heel voorzichtig van boven naar beneden en druk lichtjes op de huid. Gebruik bij voorkeur fysiologisch of removerspray of -doekjes.

6. Plooi het zakje dicht met de kleefvlakken en steek het in een zakje voor je het in de vuilnisemmer deponeert.
7. Verwijder overtollige stoelgang rond de stoma met papieren zakdoekjes.
8. Reinig de huid met lauw water en neutrale zeep. Gebruik geen geparfumeerde zeep.
9. Spoel de huid voldoende na om alle zeepresten te verwijderen en zo schimmelvorming te voorkomen. De plaat zal ook beter blijven kleven zonder zeepresten.
10. Droog de huid en het stoma al deppend. Nooit wrijven.
11. Observeer de huid en het stoma. Pas indien nodig de zorg aan. Zie 'Observaties'.
12. Plaats een kompres op het stoma zodat eventuele stoelgang opgevangen kan worden.
13. Breng eventueel pasta aan.

14. Verwijder het cellofaan (de kleefstrook) van de plaat.
15. Plaats de plaat over het stoma heen. Wrijf de huidplaat van binnen naar buiten rondom het stoma, druk goed aan en hou de plaat 5 min warm met de hand voor optimale kleefkracht. Let op: druk hierbij niet hard op de plaat.

16. Bepaal waar je het zakje zal aanbrengen. Zorg ervoor dat de stoelgang kan aflopen als je kind ligt of zit.

17. Druk bij een tweedelig systeem van onder aan de ring van het zakje stevig op de ring van de plaat. Druk aan tot de ring volledig gesloten is. Je hoort dan een zachte plof. Maak dan de eventuele klemmetjes vast.
18. Sluit het zakje van een open systeem.
19. Controleer nog eens grondig of alles goed bevestigd is.
20. Als er geen lekkage is bij de plaat, kan die makkelijk drie tot vier dagen blijven zitten. Het zakje vervang je best dagelijks.

Een opvangzakje ledigen

Ledig het stomazakje best als het voor een derde vol is en niet voller met stoelgang of gas. Het is belangrijk om niet te lang te wachten, want te volle zakjes kunnen een lekkage veroorzaken.

Daarna kan je het opvangsysteem gemakkelijk schoonmaken met toiletpapier.

06 OBSERVATIES

Normale stoma

Een gezonde stoma is vochtig en rood. Dat is de kleur van het darmslijmvlies. Je kan dit het best vergelijken met de binnenzijde van een wang.

De huid rondom de stoma vertoont geen uitslag of huidletsels. Bij een gevoelige of lichtrode huid kan je preventief een beschermende spray aanbrengen rond het stoma. Deze spray zorgt voor een extra beschermend laagje op de huid. Gebruik de beschermende spray hoogstens om de 72 uur.

Droge huidirritatie

Oorzaken

- ▲ Te groot uitknippen stomaplaat
- ▲ Frequent vervangen van de stomaplaat
- ▲ Overgevoeligheid aan het stomamateriaal

Behandeling

Roodheid kan ontstaan door een te groot geknipte plaat, waardoor ontlasting in contact komt met de huid. Als de plaat te groot is geknipt, kan je het best een alcoholvrije pasta gebruiken om de zichtbare huid te bedekken. De pasta mag twee dagen blijven zitten en moet niet bij elke verzorging verwijderd worden. Om de pasta te verwijderen kan je verwijderingswissers of -spray gebruiken. Let wel op voor de ogen van je kind.

Ook door de huidplaat frequent te vervangen van kan roodheid optreden. Dan kan je preventief Cavilon®-wissers gebruiken.

Bij vermoeden van een allergie: verwittig de stomaconsulent of arts.

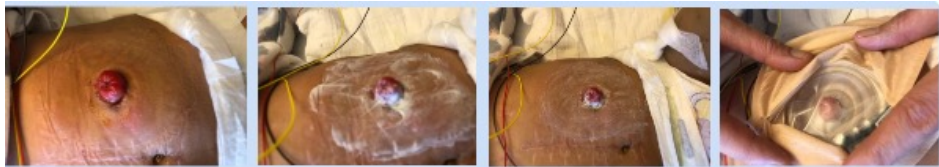

Natte huidirritatie

Oorzaken

- ▲ Wrijving door huidplooien onder de plaat
- ▲ Klevers die aan de huid blijven kleven
- ▲ Lekkage van ontlasting onder de huidplaat
- ▲ Overgevoeligheid voor bepaalde stomamaterialen of verzorgingsproducten
- ▲ Een te kleine of te grote opening van de huidplaat
- ▲ Gist- of schimmelinfectie

Behandeling

Je kan Avène Cilcfate-lotion gebruiken. Dat helpt om de beschadigde huid te genezen. Je hoeft nadien geen beschermende spray meer te gebruiken. Breng een kleine hoeveelheid aan op de beschadigde huid. Dep goed in en wacht lang genoeg tot de lotion droog is. Bevestig nadien de plaat en breng eventueel nog wat pasta aan.

Bloeding

Oorzaken

Doordat een stoma voornamelijk uit slijmvlies bestaat, is die heel gevoelig en bloedt het gemakkelijk. Rode stoelgang kan ook te wijten zijn aan bepaalde medicatie of voeding. Om een bloeding te vermijden, was je het stoma best met lauw water, en dep je af in plaats van te wrijven.

Behandeling

Treedt er toch een lichte bloeding op, dan kan je het stoma licht aandrukken met in water gedrenkte compressen. Bij een hevige bloeding, moet je meteen een arts verwittigen.

Prolaps

Bij een prolaps puilt de darm meer naar buiten, terwijl de fixatierand op de huid ter plaatse blijft. Prolaps kan voorkomen bij het opbouwen van buikdruk zoals bij hoestbuien of hevig huilen. Verwittig bij een prolaps je arts of stomaverpleegkundige.

Retractie

Bij een retractie zakt het stoma in of komt die gelijk met de huid. Vraag raad aan je arts of stomaverpleegkundige.

Necrose

Als de stoma zwart kleurt, is er zuurstoftekort in de darm. Dat kan veroorzaakt worden door een slechte bloedvoorziening van de darm. Verwittig zo snel mogelijk de arts.

Oedeem

Vocht optreding is een postoperatief verschijnsel. In het begin is de plaat groter, daarna kan ze verkleinen. Verwittig je arts of stomaverpleegkundige.

Breuk of hernia

Oorzaak

Bij de aanleg van een stoma wordt een gat in de buikwand gemaakt. Die buikwand heeft een sterke spierlaag en een buikvlies waardoor organen op hun plek blijven. Er kunnen zwakke plekken in de buikwand ontstaan. Die plekken stulpen dan uit. Dat zijn breuken. Breuken kunnen ook ontstaan door een hoge druk in de buik, bv. bij huilen of hevig hoesten

Behandeling

Meestal nemen we eerst een afwachthouding aan. Voorkom constipatie en harde stoelgang en verwittig de arts of stomaverpleegkundige als het aanhoudt.

07 VOEDINGSTIPS

Voor een kind met een darmstoma is er geen speciale voeding nodig. Je baby mag dus ook gewoon fles- of borstvoeding krijgen. Aangezien patiënten met een stoma meer vocht verliezen, raden we aan om voldoende vocht te geven of zelfs wat extra als het warm is. Zuigelingen krijgen in principe genoeg vocht via borst- of flesvoeding. Een gezonde voeding op vaste tijdstippen volstaat in de meeste gevallen. Als er toch problemen zouden ontstaan met de voeding, neem dan contact op met je arts of de stomaverpleegkundige.

Bij een ileostoma is de stoelgang dunner en is er meer kans op vocht- en zoutverlies. Symptomen van zouttekort (bv. prikkelbaarheid, geringe gewichtstoename) en vochttekort (sufheid, verminderde eetlust, ingevallen fontanel, verminderde elasticiteit van de huid, minder plassen enz.) moeten dan ook opgevolgd worden.

Fruិតpap of groentepap moet je met alle voorzichtigheid introduceren, omdat de darmen van de baby nog niet gewoon zijn aan die nieuwe voedingsmiddelen. Dit bespreekt je het best eerst met je arts.

08 NAAR HUIS

Bij het ontslag

Voor de verzorging van een darmstoma is **extra materiaal** nodig. Samen met de stomaverpleegkundige wordt op de afdeling gekeken welk materiaal nodig is voor de thuissituatie. Bij ontslag krijg je een voorschrift mee van de arts voor materiaal voor **een maand**. Samen met de sociale dienst kijken we na of het stomamateriaal besteld kan worden via de thuiszorgwinkel of via een bandagist bij je in de buurt. Ook daarna verlopen bestellingen via hen. Bepaalde producten zoals Avène Cicalfate-lotion worden niet terugbetaald maar zijn niet zo duur.

Je krijgt een **stomakaftje** met een kopie van elk voorschrift en een bewijs dat je het eerste materiaal krijgt. Het ontslagpakket bevat ook informatie en hulpmiddelen voor de verzorging, net als stalen van stomamateriaal.

Naast de basiskinderbijslag kan je ook een aanvraag indienen voor bijkomende **kinderbijslag**. Neem daarvoor contact op met het kinderbijslagfonds.

Opvolging

Er worden drie postoperatieve raadplegingen voorzien:

- **Een week na ontslag** contacteert de stomaverpleegkundige je telefonisch.
- **Drie weken na ontslag** kom je op controle bij de behandelende arts en de stomaverpleegkundige.

Verdere opvolging wordt voorzien indien nodig.

Met vragen kan je terecht bij de sociale verpleegkundige of bij stomaverpleegkundige.

09 CONTACT

We wensen je veel succes met de verzorging van de stoma van je kind. Bij vragen kan je altijd contact opnemen met de stomaverpleegkundige op 09 332 94 00 of stomazorg@uzgent.be, of met de Specialistische pediatrie afdeling op 09 332 35 40.

NOTA'S

Specialistische pediatrische afdeling

Ingang 10, route 1040

T +32 (0)9 332 35 40

www.uzgent.be/kindergeneeskunde

Deze brochure werd enkel ontwikkeld voor gebruik binnen het UZ Gent. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het UZ Gent.

Universitair Ziekenhuis Gent

C. Heymanslaan 10 | B 9000 Gent

T +32 (0)9 332 21 11 | E info@uzgent.be

www.uzgent.be

Volg ons op

